

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Гаватюк Л.С., Телешецька М.І.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

В статті розкривається економічна суть, роль і значення інвестиційної діяльності. Виявлено основні пріоритети розвитку інвестування в Чернівецькій області. Проаналізовано обсяг капітальних інвестицій за видами економічної діяльності протягом 2010-2017 років. Розглянуто низку чинників, які впливають на зростання ефективності інвестицій.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, капітальні вкладення, інвестиційний клімат, іноземні інвестиції, інвестиційний ринок.

Постановка проблеми. В умовах фінансової нестабільності та кризового стану економіки України надзвичайно важливого значення набуває активізація інвестиційної діяльності, оскільки без цього неможливо здійснювати прогресивні структурні зрушення в економіці, інноваційне оновлення її реального сектора, підвищення конкурентоспроможності та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави.

Аналіз останніх досліджень й публікацій. У наукових працях, присвячених проблемі ефективності інвестиційного процесу, висвітлені різні аспекти регулювання інвестиційної діяльності на рівні підприємств та на макроекономічному рівні. Питання підвищення ефективності інвестиційної діяльності досліджували багато науковців, серед яких можна виділити таких, як: А.А. Вдовічен, Н.А. Бикова, А.Б. Городюк, О.В. Соколюк та А.С. Сушко, а проблемами інвестиційної діяльності України загалом займалися В.С. Марцин, Т.О. Білик, А.В. Череп, Г.І. Рурка, І.Ю. Бережна та ін. [3].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри те, що Чернівецька область має досить позитивну інвестиційну базу, однак, загалом ринок інвестицій, зважаючи на негативну динаміку розвитку протягом останніх років, є досить звуженим і не забезпечує потреб економіки і промисловості. Це зумовлено низкою несприятливих факторів, зокрема: військова та політична нестабільність в країні, наявність корупції, ступінь незадоволення економічної ситуацією в країні з боку різних груп населення та громадських організацій, недосконалість існуючої правової бази для інвестиційної діяльності, недостатня державна підтримка підприємницької діяльності.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є аналіз стану інвестиційної діяльності Чернівецької області та визначення можливих перспектив його розвитку з метою знаходження шляхів, які сприятимуть підвищенню результативності капітальних вкладень у всіх сферах і галузях економіки.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на високий науковий рівень, глибину теоретичних і прикладних досліджень окремих напрямів та чинників галузевих і регіональних економічних процесів, питання інвестиційної діяльності потребують додаткового дослідження та науково-методичного обґрунтування, зокрема, ретель-

ного вивчення вимагають проблеми узгодженості інтересів населення, держави та підприємств, форм інвестування та механізмів управління [1].

Потрібно зазначити, що внаслідок світової фінансової кризи, а також внутрішніх негараздів у сфері економіки України відбувається відтік інвестиційного капіталу та погіршення інвестиційного клімату, що характерно для усіх галузей економіки. Серед факторів, які стримують інвестиційну активність в Україні протягом останніх років, одним з основних, на наш погляд, є втрата науково-технічного потенціалу в інвестиційному секторі економіки, спад виробництва на підприємствах з високими технологіями. Як уже зазначалося, розвиток інвестиційної діяльності регіонів прямо залежить від стану інвестиційного клімату та економіки держави в цілому. Однак, інвестиційна діяльність є перспективною на території Чернівецької області, адже область багата на природні ресурси та знаходиться на перетині транспортних зв'язків. Сприятливим є особливості місцевої господарської системи, що здійснюється реформуванням відносин власності, створенням нових підприємств малого та середнього бізнесу з метою розвитку таких високорентабельних галузей, як лісове господарство, легка й харчова промисловості, деревообробна промисловості, туризм.

Інвестиційну діяльність суб'єктів господарювання, зареєстрованих у Чернівецькій області, характеризують показники капітальних інвестицій. За січень-вересень 2017 року у розвиток економіки області за рахунок усіх джерел фінансування вкладено 1598,9 млн. грн. капітальних інвестицій, що у порівнянних цінах складає 108,4% відповідного періоду 2016 року.

Домінуючу частину капітальних інвестицій (1589,9 млн. грн. або 99,4%) склали інвестиції в матеріальні активи. Оскільки їх питома вага у структурі капітальних інвестицій є найбільшою, то вони стали одним із визначальних показників, які, з одного боку, характеризують, а з іншого – визначають розвиток економіки краю.

Як бачимо з рис.1 найбільша частка інвестицій в матеріальні активи освоєна у житлові будівлі – 602,4 млн. грн. (37,7%), нежитлові будівлі – 289,4 млн. грн. (18,1%), машини, обладнання та інвентар – 248,3 млн. грн. (15,5%), інженерні споруди – 198,8 млн. грн. (12,4%), транспортні засоби – 149,4 млн. грн. (9,4%).

Найвагомішу частку капітальних інвестицій освоєно підприємствами м. Чернівців (59,4% від загального обсягу). Серед районів області найбільш активно освоювалися капітальні інвестиції підприємствами Сторожинецького (7,3% від загального обсягу), Новоселицького (6,6%), Глибоцького (5,0%), Кіцманського (3,9%), Сокирянського (3,9%) районів. Питома вага решти районів та м. Новодністровськ є досить невисокою (від 0,6 до 2,9%).

Перше місце серед джерел фінансування займають власні кошти підприємств та організацій. За січень-вересень 2017 року їх освоєно у сумі 692,2 млн. грн., що становить 43,3% від загального обсягу капітальних вкладень. (По Україні – 72,7% перше місце). 29,5% від загального обсягу капітальних інвестицій у Чернівецькій області акумульовано за рахунок коштів населення на будівництво житла – 471,9 млн. грн. (По Україні – 8,5% друге місце). Третє місце в загальній структурі капітальних інвестицій займають кошти місцевих бюджетів – 15,3% або 244,2 млн. грн. (По Україні – 6,7% третє місце). Кошти державного бюджету зайняли четверте місце в загальній структурі капітальних інвестицій, акумульованих за січень-вересень 2017 року, – 5,2% від загального обсягу або 83,5 млн. грн. (По Україні – 2,0% шосте місце). Інші джерела фінансування в загальній структурі капітальних інвестицій займають п'яте місце і складають 4,2% від загального обсягу або 68,8 млн. грн. (По Україні – 2,8% п'яте місце). Шосте місце в загальній структурі капітальних інвестицій займають кредити банків та інші позики – 2,5% (39,2 млн. грн.) (По Україні – 5,5% четверте місце) [4].

Аналіз інвестицій в основний капітал Чернівецької області свідчить, що в основному джерелами фінансування в регіоні є: власні кошти підприємств та організацій; кошти населення на індивідуальне житлове будівництво.

Основний тягар усіх капітальних інвестицій у області лягає саме на населення. Дані вкладення за своєю природою є пасивними, таким чином, вони ніяк не впливають на розвиток економіки регіону, а отже, і на економіку країни загалом. Це є великою проблемою, оскільки Чернівецькій області необхідні саме іноземні інвестиції для розвитку всіх галузей господарського комплексу, особливо тих, які б сприяли розширенню експортної бази, підвищенню технічного та технологічного рівня виробів, організацій імпортозамінних виробництв. За статистикою іноземні інвестори вкладають кошти у створення нових підприємств, а не в розвиток уже існуючих.

Рис. 1. Структура капітальних інвестицій в матеріальні активи за січень-вересень 2017 року

Джерело: розроблено авторами за даними [5]

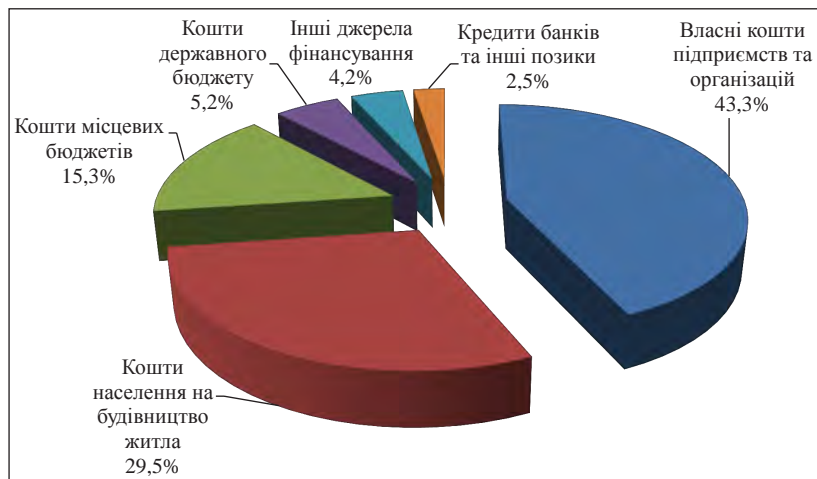

Рис. 2. Структура капітальних інвестицій економіки регіону за джерелами фінансування

Джерело: розроблено авторами за даними [6]

Як свідчать статистичні дані, найбільшу питому вагу в структурі капітальних інвестицій за видами економічної діяльності в Чернівецькій області займають будівництво – 38,8%, промисловість – 15,4%, сільське, лісове та рибне господарство – 11,7% [6].

Оцінку інвестиційних процесів у Чернівецькій області проведено на основі структури капітальних інвестицій у розрізі видів економічної діяльності протягом 2010-2017 років наведено у табл. 1.

Оцінюючи структуру інвестицій за видами економічної діяльності, потрібно вказати на те, що традиційно найвагомішу частку складають інвестиції підприємств промислових видів діяльності: промислових підприємств, підприємств добувної промисловості, підприємств переробної промисловості, підприємств з виробництва харчових продуктів, напоїв, молочних продуктів та морозива, хліба та хлібобулочних виробів.

Набуває поширення тенденція вкладення коштів в підприємства з надання послуг підприємствам торгівлі, з ремонту автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку,

**Обсяг капітальних інвестицій за видами економічної діяльності в Чернівецькій області
(у фактичних цінах; млн. грн)**

Вид економічної діяльності	Роки				
	2010	2013	2014	2015	2016
Усього	1708,9	2254,8	1683,3	2783,6	2671,1
Сільське, лісове та рибне господарство	174,9	254,9	292,5	287,6	249,5
Промисловість	191,3	206,9	190,5	255,9	413,8
Будівництво	830,8	1413,0	787,0	1466,6	814,5
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	52,5	50,7	56,8	80,4	140,2
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	30,6	18,5	15,1	47,6	71,8
Тимчасове розміщування й організація харчування	7,6	8,7	46,1	7,1	25,1
Фінансова та страхова діяльність	2,6	2,4	3,7	1,0	0,2
Операції з нерухомим майном	45,8	36,1	37,4	66,8	62,5
Професійна, наукова та технічна діяльність	4,3	4,4	3,5	11,6	5,3
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	4,0	3,2	3,3	8,6	4,6
Надання інших видів послуг	3,2	17,5	3,6	0,5	20,1

Джерело: [6]

діяльності готелів та ресторанів та інших видів діяльності. Тривожним сигналом є те, що в Чернівецькій області відсутнє фінансування за рахунок коштів вітчизняних інвестиційних компаній та різноманітних фондів.

Найбільш популярними серед інвесторів є промисловість (куди вкладають 77,1% інвестицій), сфера послуг (20%), торгівля (5,9%) та сільське господарство (3,9%) [6].

Таким чином, аналізуючи стан інвестиційного клімату Чернівецької області, можна відзначити неоднозначну ситуацію. З одного боку, інвестиційна діяльність поступово зростає у вигляді капітальних інвестицій (на 757,7 млн. грн.) та прямих іноземних інвестицій (на 6,8 млн. дол. США), але якщо проаналізувати джерела фінансування цих інвестицій, то простежується дещо негативна тенденція, оскільки обсяг іноземних інвестицій є незначний (1,9%) і дещо стримує розвиток інвестиційного клімату Чернівецької області [3].

У структурі експорту послуг переважають послуги з переробки матеріальних ресурсів (5,3 млн. дол. США або 30,9%), послуги, пов'язані з подорожами (4,5 млн. дол. США або 26,3%), послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (3,9 млн. дол. США або 22,6%), транспортні послуги (3,3 млн. дол. США або 18,9%), ділові послуги (228,8 тис. дол. США або 1,3%).

Оцінюючи обсяги іноземного капіталу в економіці Чернівецької області, потрібно поцікавитися походженням капіталу.

В області був присутній капітал нерезидентів з 41 країни світу. До найбільших країн-інвесторів входять: Нідерланди (15,6 млн. дол. США або 24,4% від загального обсягу внесених іноземних інвестицій), Велика Британія (10,3 млн. дол. США або 16,2% від загального обсягу), Кіпр (5,4 млн. або 8,5%), Туреччина (4,8 млн. або 7,6%), Румунія (3,9 млн. або 6,1%), Італія (3,6 млн. або 5,6%), Ізраїль (3,0 млн. або 4,7%), Німеччина (2,8 млн. або 4,4%), Франція (2,7 млн. або 4,3%), на які припадає 81,7% від загального обсягу інвестицій. Загалом в області працює 200 підприємств з іноземним капіталом [4].

Відзначимо, що в останні роки зросли обсяги прямих інвестицій з країн, які є реципієнтами трудових мігрантів з Буковини. Цікавим та неоднозначним є присутність капіталу з так званих офшорних країн. В цьому випадку складно судити про фактичне походження капіталу та його реальних власників. Наявний стан інвестування галузей економіки як Чернівецької області, так і економіки України загалом є незадовільним. За останні три роки спостерігається щорічне кількісне зменшення обсягів інвестицій в галузі економіки нашої держави та з кожним роком знижується інтерес зарубіжних інвесторів до України як інвестиційного об'єкту. Проте при аналізі інвестиційного стану треба враховувати і такі важливі фактори, як інфляція, спад в економіці, світові економічні кризи, політична нестабільність, яка наявна в даний момент в нашій державі, військові дії на сході країни.

Таким чином, лише зручного географічного та геополітичного розташування Чернівецької області не достатньо для того, щоб в повній мірі використати потенціал регіону та конкурувати з іншими регіонами України, які мають розвинуті міжнародні зв'язки та є відомими на міжнародній арені.

Висновки і пропозиції. Інвестиційну діяльність можливо активізувати здійснивши низку заходів: впровадити жорстку систему контролю за використанням коштів, вкладених іноземними інвесторами; владним структурам необхідно подбати про забезпечення військово-політичної стабільності в державі; органам законодавчої влади створити сталу законодавчу базу, що регламентує процес інвестування в галузі економіки; спрямувати частину кредиту наданого МВФ на покращення інвестиційного іміджу регіонів нашої держави.

Крім того, основними пріоритетами розвитку інвестування Чернівецької області мають стати: забезпечення захисту прав та інтересів інвесторів, забезпечення вільного доступу до інформації про об'єкти інвестицій; спрощення процедур отримання дозволів та погоджень для інвестування, спро-

чення процедури оформлення прав власності на об'єкт інвестицій; забезпечення можливості отримання прав власності на об'єкт здійснення інвестиційно-орієнтовної рекламної компанії, розвиток інвестиційного ринку, заохочення конкуренції.

Збільшення обсягів іноземних інвестицій є важливим напрямом державної політики,

тому що саме за допомогою збільшення інвестицій економіка може ефективніше розвиватися: створюються нові робочі місця, вводиться у виробництво сучасне обладнання, продукція стає якіснішою і може виходити на світовий ринок, покращується розвиток певних галузей чи підприємств.

Список літератури:

1. Бикова Н.А. Стан і перспективи розвитку інвестиційної діяльності Чернівецької області / Н.А. Бикова, А.С. Сушко // Молодий вчений. – 2015. – № 5(20). – С. 96–99.
2. Інвестиційна привабливість регіонів. Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів. К.: 2014. – Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. – 2014 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/rejting_investiciynoyi_privablivosti_regioniv_2014_1.pdf.
3. Олексин А.Г. Інвестиційна діяльність Чернівецької області: сучасний стан та перспективи розвитку / Економіка і суспільство. – 2016. – № 3. – С. 451–456.
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Чернівецької обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.oda.cv.ua>.
6. Статистичний щорічник Чернівецької області за 2016 рік / За ред. Сарчинської Т.Г. – Чернівці, 2017. – 563 с.

Гаватюк Л.С., Телешецкая М.И.

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧЕРНОВИЦКОЙ ОБЛАСТИ

Аннотация

В статье раскрывается экономическая сущность, роль и значение инвестиционной деятельности. Выявлены основные приоритеты развития инвестирования в Черновицкой области. Проанализированы объемы капитальных инвестиций по видам экономической деятельности в течение 2010-2017 годов. Рассмотрен ряд факторов, влияющих на рост эффективности инвестиций.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, капитальные вложения, инвестиционный климат, иностранные инвестиции, инвестиционный рынок.

Havatyuk L.S., Teleshetska M.I.

Chernivtsi Y. Fedkovich National University

THE MAIN DIRECTIONS OF IMPROVING EFFICIENCY OF INVESTMENT ACTIVITY OF CHERNIVTSI REGION

Summary

The article contains economic value and importance of investment activity. The basic priority of the development investment has been detected in Chernivtsi region. The volume of capital investments out of type economic activity has been analyzed in the course 2010-2017 years. The series of factors, which influence upon increase efficiency investment, has been examined.

Keywords: investment activity, capital investment, investment climate, foreign investment, investment market.